

vadászidény alatt még 250 darab szarvastehén lövetik le, biztosan remélhető, hogy az itt alkalmazott szakszerű tenyésztési intézkedések fentartása, és a vadászterületek szigorú őrzése mellett ezen szép vadállomány továbbra is fentartatik a kitűzött legmagasabb élvezetre.

Kallina Károly,
m. kir. ed.őmester.

Vidéki levelek.

I.

Máramaros, 1884. decemberhó.

Tekintetes szerkesztőség! Nem oly régen volt még, midőn e becses lapok hasábjain a „Vidéki levelek“ rovata megnyitott, s jól emlékszem, hogy midőn a közreműködésre felhívás bocsátott ki, a vidéki levelezők tömegesen jelentkeztek a szerkesztőségnél, helyet kérve közleményeiknek az „Erdészeti Lapok“-ban.

A kezdeményezés megtörtént, s az egymásután következő vidéki leveleket nemcsak én, de más tagtársaim is, örömmel üdvözlöttük, mivel leginkább ezen az uton véltünk más vidékek erdészeti viszonyokról leghamarább és legközvetlenebbül tájékozást szerezni.

Feltevésünk- és várákozásunkban nem is csalódtunk, mert ezen vidéki tudósítások között nem egy érdekes, tanulságos és figyelmet érdemlő adat tétetett közzé.

A rovat nemcsak az erdészek ismereteinek kibővítésére és a különböző helyi viszonyok megismertetésére volt alkalmas, hanem kellemes olvasmányát képezte e lapok azon tisztelt olvasóinak is, kik, mint nem szakképzett emberek, az elvont szakértekezések iránt kevesebb érdeklődéssel bírnak.

Igen alkalmasak voltak a vidéki levelek arra is, hogy egy és más laikusban — kinek e lapok véletlenül kezébe jutottak — szakunk iránt érdeklődést és előszeretetet keltsenek.

És most? — Daczára annak, hogy egyidőben igen sok vidéki levelező nevével találkoztunk, 9—10 hónap is eltelt,

hogy egyetlen vidéki levelet sem olvashattunk az „Erdészeti Lapok“-ban.

Mi oka lehet ennek? Talán a vidéki levelek rovata megszűnt, s e szerint ilynemű tudósítások nem vétetnek többé fel, avagy a vidéki levelezők fogytak meg?

Körülbelül ezen gondolatokba merültem az utolsó időben mindig, valahányszor az „Erdészeti Lapok“ kezeimhez jutván, ezen tudósítások után hasztalanul lapozgattam.

Elhatároztam tehát, hogy e tárgyban egyenesen a tek. szerkesztőségtől kérek felvilágosítást egy vidéki levélben.

Ha megjelenik — gondolom magamban — meg van a felelet, s ha elmarad, akkor is tudom, miként áll a dolog.

Arra az esetre, ha soraim napvilágot látnak ígérem különben, hogy levelezői kötelességemet ezzel nem tekintem befejezettnek. *)

Közléseim ezuttal, sajnos csupán rosz hirekből állanak, de mint volt alkalmam meggyőződni, a tek. szerkesztőség nemcsak a jót és a kellemest, hanem — a szükséghez képest — sokszor a szomorú vagy keserű valóságot is közli e lapok olvasóival.

F. é. okt. hó 17. és 18. között a máramarosiaknak s kivált a tiszavidéki lakosoknak borzasztó éjjelük volt; mert a hegyekben előzőleg leesett hó és egy hirtelen bekövetkezett felhőszakadásszerű eső következtében, az árvíz nyilsebességgel és romboló dühvel rohant le a völgyekbe, magával sodorva mindent, a mit útjában talált.

Mint legnagyobb birtokos természetesen, az erdőkincstár is igen érzékeny károkat szenvedett ez alkalommal.

A megrongált és tönkre tett erdei és vontatóutak s a nagy faáldozattal épített ergetyűk száma több kilométerre terjedett.

Az alantabb fekvő kincstári rakodó helyeken, s kivált Bocskón valóságos pusztulás következett be, mert a körülbelül

*) Tartalmas vidéki leveleknek — miként eddig — szívesen juttatunk tért ezután is. Szerk.

két kilométernyi hosszúságra nyuló rakpartokról a kifogott és még vizen lévő tutajokat — csekély kivétellel — mind magával ragadta a dühöngő ár.

De mindannak daczára, hogy ily rendkívüli nagy árvizre e vidéken még senki sem emlékszik, mégis a kár a megtörténtnek tizedrésze sem lett volna, ha egy, szó nélkül nem hagyható körülmény nem járult volna hozzá a baj növeléséhez.

Panaszt kell emelnem ugyanis a magán kikötőhelyek tulajdonosai és bérlői ellen.

E kikötőhelyek általában izraeliták kezeiben vannak, s bizonyos kifogási díj lefizetése mellett, bár melyik kereskedő kifoghat rajtuk, de a kifogott tutajok megkötözésére sem elegendő, sem elég erős kötélkészlet nincsen, mert az amugy is takarékos bérlők pénzüket ily dolgokra nem szívesen adják ki. Igen gyakran kötél helyett csak czejhékkal (4—5 méter hosszú vékony fenyő-, tölgy- vagy mogyorófarudakkal) kötetnek parthoz a rakodóra érkező tutajok.

A faanyagok továbbszállítás céljából ezen kikötőhelyeken rendszeren újból osztályoztatnak és ez alkalommal 3, 4, 6 sőt több tábla kötöztetik egymáshoz.

Az ily módon nyert nagy tutajok azonban még 3, gyakran 6 napig is szállításra készen állanak, addig t. i., míg a vízfogó gátak segítségével továbbfolytathatják utjukat.

Ha már most időközben váratlanul és hirtelen egy árviz következik be, el lehet képzelni, hogy ezen helyükről erőfeszítés nélkül elsodort tutajok mily kegyetlen pusztítást visznek végbe az alantabb fekvő rakpartokon.

Ily esetekben hasztalan minden óvintézkedés, mert a mint az így elsodort rengeteg fatömeg a parthoz erősített és az árviz hatalmának különben ellentálló kincstári tutajokba beleütközik, ez utóbbiak kötelei, mint gyenge czérnaszálak, szakadnak szét, vagy ragadtatnak el esetleg czölöpöstül, hogy további utjokban azután maguk is hozzájáruljanak a pusztításhoz.

És elképzelhető az is, hogy a tutajozás eszközölhetése céljából felépített és drága pénzen fentartott vízi védművek és hidak mennyit szenvednek ily almakkor.

Igy gyült ezuttal is össze a bocskói nagy hidnál körülbelől 2000 drb ászokfa és rönkö, továbbá több százra menő fűrészáru, más anyag és lom oly hatalmas halomra, melynek szétbontása és eltávolítása egy egész hónapot vett igénybe.

Ezen körülmény által természetesen nem csekély mértékben szenvedett maga a hid is, melynek két középső lába körülbelől 30—40 *cm*-rel lejjebb taszított.

Az árviz lezajlása után természetesen ki-ki a kár megállapítása, az elsodort anyagok felkeresése és visszaszerzése után látott.

Az árterek egyszerre megnépesedtek. Rongyos napszámosok, ökrös gazdák, piros nadrágu oroszok, hosszú kaftános izraeliták, zöld hajtókás erdőőrök és egyenruhás erdészek váltakozva jártak-keltek rajta, érdekes tarka-barka képet nyújtva a szemlélőnek.

A kincstári faanyagok visszaszerzése nagy erélyvel véteget munkába a kir. erdőigazgatóság által, s ennek az lett az eredménye, hogy míg a többi tulajdonos faanyagának egy nagy része még ma is hó és jég által borítva, a mezőkön fekszik, a kincstárá a bocskói, szigetkamurai és bustyaházi rakpartokon ismét biztonságba hozatott.

Ezen elsodort faanyagok visszaszerzése alkalmával a Groedel cég is elismerésre méltó módon tüntette ki magát, mert ezen munkálatokhoz nemcsak a szükséges eszközöket, például: köteleket, lánczokat stb. bocsátotta rendelkezésre, hanem egész tisztikarát is segédkezésre utasította.

Különben ezen cég áldozatkészségéről és a hazai ipar, a magyar irodalom, a népnevelés stb. érdekében kifejtett üdvös működéséről és érdemeiről a közelebbi alkalommal többet is említhetek.

Most e vidéki tudósításom berekesztése előtt még csak azt kívánom megemlíteni, hogy Bikkal Nándor erdőigazgató ur az árviz által meglepett vidékeken működő erdőtiszteket az árviz után azonnal tisztí gyűlésre hívta össze, melyen azon módozatok lettek közösen megbeszélve, melyek szerint az okozott károk helyreállítása és az elsodort faanyagok visszaszerzése a legcsekélyebb költséggel eszközölhető lesz.

Tiszti gyűlések különben a nagym. földmivelési ministerium rendelkezése folytán máskor is tartatnak, alkalmilag tehát ezek általánosabb érdekű tárgyaira is kiterjeszteni kívánám a t. szerkesztőség engedelmével vidéki leveletem.

Pisó Cornél.

II.

Bethlen, 1884. decz. 5.

Mélyen tisztelt Szerkesztő Ur! Engedje meg, hogy az új év kezdetén én is beszámoljak becses lapja tisztelt olvasó közönségének azon mozzanatokról, melyek erdészeti háztartásunkban a lefolyt 1884-ik év folyamán előfordultak.

A feketeterdőségi viszonyok egyrészt a szamosvölgyi vasutnak Deéstől Beszterczéig tervezett és most már biztosított kiépítése, másrészt pedig néhány szép tölgyállabnak árubabocsátása által nagyon kedvező fordulatot vettek a közép és nagyobb erdőbirtokok tulajdonosaira nézve; a kereset nagy és napról-napra fokozódik, míg a kínálat egynémely okszerű erdőgazdának tartózkodó magatartása következtében csaknem semmi, s így az elért tőárak igen jóknak, sőt a közelmúltat tekintve, egészen kielégítőeknek mondhatók. Legnagyobb a kereslet donga- és vasuti talpfában s jelenleg három fakereskedő-czég termeli nagyobb mértékben minálunk az említett faárukat: Guttman H. S., a ki Bethlen Pál gróf dögmezei 300—500 éves, körülbelül 200 hold kiterjedésű őstölgyesét használja ki; Kern J., a ki Bethlen Bálint gróf kőfarki, mintegy 100 hold kiierjedésű, átlag 200 éves tölgyesét vette meg, ésa bécsi Unio-bank, mely Bethlen András grófnak alsó-oroszfalusi erdejében 3926 darab válogatott, 40 centiméter vastagságon felüli tölgytörzs kihasználásával foglalkozik.

Nagyobb mérvű faeladást eszközölt még báró Bornemisza Károly nagy-debreki birtokos a gróf Mikes-féle őstölgyesekből, melyeknek donga- és műfatermelésre alkalmas törzseit a francia Praidier és társa czég vette meg közel 100 ezer forinton; ezen czég egyuttal a tölgyműfának különféle iparcikkekre történendő feldolgozása céljából egy gőzerővel dolgozó fűrésztelepet létesített a megvett állabok közvetlen szom-

szédságában, mely azonban mostanáig az üzemnek még nem lett átadva.

Az előadottakhoz nekem csak azon megjegyzésem van, hogy a folyamatban levő s még tervezett erdőkihasználások által ezen erdődus vidéken az őstölgyesek s ezekkel együtt a tölgyzálerdők mind el fognak pusztulni, mert az ily módon kihasznált területeken a tölgy sem természetes, sem pedig mesterséges uton fel nem ujittatik, minek folytán a tölgy, mint állabalkotó fanem, örökre kivesz.

E körülményen sem a szép szó, sem a jó példa segíteni nem képes s az csakis a törvényhozásnak van fentartva, hogy jónak bebizonyult erdőtörvényünknek egy pótczikkely által léendő kibővítésével az ilyen magánkézen levő tölgyzálerdőket a végelpusztulástól, s evvel a jövő nemzedéket nagy anyagi károsodástól megmentse.

A tölgyműfán kívül még igen keresett czikk e vidéken a tölgycser, melynek termelése céljából a lefolyt évben már közel 200 hold 15—30 éves tölgy-sarjerdő lett kihasználva. A legnagyobb mennyiségű csert Zuckmann Herrmann nagytapolcsányi cserkereskedő termelte, ki is Bethlen Pál grófnak egy általam szünetelő cserüzemre berendezett tölgy-sarjerdőjéből 320 katastralis holdat vett meg három évi kihasználásra, holdanként 50 forinttal.

Tekintve azt, hogy a nevezett cserüzemosztályban a fenálló üzemterv szerint a hézagok és kiveszendő tuskók pótlásáról gondoskodva van, a mennyiben egy okszerűen berendezett terjedelmes csemetekert van hivatva a kiültetéshez szükséges csemetéket szolgáltatni, a tölgy-sarjerdőknek cserüzemre történt berendezése által a tölgyerdőknek fentartása nincs veszélyeztetve s e mellett a birtokos a lehető legnagyobb jövedelmet biztosítja magának erdejéből, a mennyiben a cser előreláthatólag még sok éven keresztül igen keresett czikk fog maradni.

S ezen oknál fogva ajánlhatom ezen üzemmódot mindazon kisebb kiterjedésű egyházi vagy községi tölgyerdők berendezésére, melyeknek közlekedési viszonyai kedvezők, melyek tehát valamely vasuti vagy gőzhajózási vonal menté-

ben fekszenek és melyek továbbá csekély kiterjedésüknél fogva szálerdőüzemben előnnyel nem kezelhetők.

Nem mellőzhetem hallgatással azon nagyobb mérvű bükk-tűzifatermést sem, melyet Betegh Imre, felőri birtokos az általa külön e célra Négerfalva község határán vásárolt százados bükkösökben tervez, s mely a kihasználható erdő kiterjedését tekintve, az első nagyobb vállalatot fogja minálunk ezen a téren annyival is inkább képezni, mivel a termelt tűzifa Retteg községig egy többé-kevésbé szabályozott patakon fog leusztatatni; — mondhatom, hogy ezen tervezett usztatásnak nagy kíváncsisággal nézünk elébe, mely ha sikerül, a többi elrejtett és messzebb fekvő, több ezer kat. holdra terjedő bükkösöknek tulajdonosait is ösztönözni fogja arra, hogy ily módon, vagyis ezen az uton használják ki parlagon heverő erdőkincseiket.

Elemi csapások is meglátogatták erdeinket a lefolyt év tavaszán és nyarán. Tavasszal ugyanis a felette nagy mennyiségben jelentkezett cserebogarak tettek sok kárt a déli, délnyugati és nyugati oldalakon és tetőkön elterülő 5—10 éves tölgyсарjerdőkben a csucshajtások lerágása által, s itt is nem annyira az összefüggő erdőtesteket támadták meg, mint inkább a szántó, vagy más mezőgazdasági földek között elterülő foltokat, szóval az exponáltabb fekvéssel bíró vágások szenvedtek legtöbbit. Nyáron pedig a jégeső is tett sok kárt az 1—2 éves vágásokban a zsenge sarjajának összetörése által elannyira, hogy sok helyt a megrongált sarjak, vagy a mint itten nevezik, jövések töremetszése vált szükségessé.

A Czibles havas előhegységeinek északkeleti és keleti oldalain elterülő bükkösök meg a juniusi fagyok által szenvedtek igen sokat, mely fagyok különösen a makk-termést semmisítették meg ezen erdőkben. A juliusi és augusztusi nagy szárazság és hőség megint az alantabb fekvő tölgyszálerdők makktermésére volt nagy hátránnyal, a mennyiben a juniusi esős és hideg időjárás következtében fejlődésükben visszamaradott virágokat kiszáritotta; ugyanaz volt oka annak is, hogy gubacs-termésünk sem volt a lefolyt évben.

A kopár területek befásítása is kezdetét vette már minálunk, még pedig Bethlen Pál gróf által saját költségén beszerzett szurkos fenyő (*pinus austriaca*) csemetékkal, mely fanemből egy homokkőfeletti homokos agyagtalajjal bíró kopárnak délnyugati oldalán 1 katastralis hold lett általam 3000 darab 2 éves csemetével április hónap első felében beültetve. Ezen ültetvény a csemeték őszi állása után itélve egészen sikerültnek mondható eddig, hogy a kiültetett csemeték miképen fognak áttelelni, azt majd tavasszal látjuk meg, a mikor egyuttal a befásítandó kopárnak többi részeit is be fogjuk ültetni.

Egyéb kopárokon azon oknál fogva nem kísérhettem meg a befásítást, mivel a nagyméltóságú m. kir. földmívelési ministerium által kegyesen ajándékozott 5000 darab erdei fenyő csemetét a körmöczbányai m. kir. erdőgondnokságtól nem kaptam meg, mert az erdőgondnokság értesítése szerint a csemeték mind kipállottak s így a szállításra nem voltak alkalmasak. Nagy a reményem azonban, hogy a jövő tavasszal ismét részesíttetni fogok a magas földmívelési ministerium kegyében s hogy ki fogom pótolhatni azt, a mi az idén elmaradott.

Pedig a kopárok befásítása ezen a mezőséggel már határos vidéken nagy nemzetgazdasági fontosságú, mennyiben a kopárosodás a legelő területeken évről-évre terjed és a kopár oldalokról gyorsan lefolyó eső és hóviz által lehordott föld és kőgörgötteg az alantabb fekvő vetéseket és kaszálókat elborítják s ez által nemcsak a termés egy részét teszik tönkre, hanem a föld termőképességét is a rajta levő trágyának elmosása által évről-évre apasztják.

Sok helyt meg a kopár oldalokról gyorsan és hirtelen lefolyó vizek a talaj elposványosodását és fenékvizek keletkezését idézik elő, a mennyiben a medenczés vagy láposabb területek igen csekély vagy semmi eséssel sem bírnak, a víz kénytelen rajtok megállapodni s nagyobb mennyisége nem állván arányban az elpárolgással: természetes következménye az elposványosodás és fenékvizképződés; — azt hiszem, hogy ha az ilyen lápok és medenczék a keletkezésüknél hathatósan közreműködött kopár oldalakkal egyidejüleg fokozatosan befá-

sittatnának, rövid idő múlva ismét a mivélésnek, mint hasznot hajtó területek volnának át adhatók.

E helyen nem mulaszthatom el annak felemlítését sem, hogy a szakképzett erdőőrök alkalmazásának szükségessége napról-napra égetőbbé válik oly viszonyok között, minők a szolnok-dobokamegyei erdőtiszti kerületek viszonyai, mert a kezelési kerületek nagy kiterjedése s a kezelt erdőbirtokok nagy száma és szétszórtsága mellett a járási főerdész alig képes a kezelési és felügyeleti teendőknek eleget tenni, nem hogy még az üzemtervszerűleg előirt és teljesítendő erdősítések is vezethetné, illetőleg azok foganatosításánál az ellenőrző felügyeletet gyakorolhatná, nem számítva ide a kopár területeknek a közel jövőben okvetlenül bekövetkezendő befásítását és fel nem említve a tavaszi, nyári és őszi hónapokat jelenleg egészen igénybe vevő üzemberendezési munkálatokat. Ezen kívül még az erdővédelem lelkiismeretes gyakorlása is okvetlenül megkívánja a szakképzett erdőőrök mielőbbi alkalmazását.

S ez ügyben több alkalommal előterjesztések is tétettek részünkről a megyei tekintetes közigazgatási erdészeti bizottsághoz, de ez nem érezvén magát illetékesnek arra, hogy az egyes erdőbirtokosok pénzügyeibe avatkozzék, oda utasított bennünket, hogy az egyes birtokosokat mi birjuk arra, miszerint többen összeállva, szakképzett erdőőröket alkalmazzanak.

Részemről megkisértettem ezt, még mielőtt e tekintetben a tekintetes erdészeti bizottsághoz előterjesztést tettem volna, hanem itt oly akadályokra bukkantam, melyeket bona fide lehetetlen legyőzni s inkább lehetséges a legtulzóbb dákóromán atyafiakból magyar érzelmű hazafiakat csinálni, mintsem az itteni urbéres közbirtokosokat és egyházközségeket szakképzett erdőőrök tartására reábirni, s ezért ez csak szép eszme és óhaj marad mindaddig, míg az erdőtörvény idevágó szakaszának rendelkezései 5 év múlva életbe nem lépnek.

Sárközi Miksa,

szolnok-dobokamegyei járási főerdész.